

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 5.12.2018
COM(2018) 794 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

**TILL EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, RÅDET, EUROPEISKA
EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN**

om genomförandet av meddelandet

Bekämpande av desinformation online: en EU-strategi

1. INLEDNING

Den 26 april 2018 antog kommissionen meddelandet *Bekämpande av desinformation online: en EU-strategi* (nedan kallat *meddelandet*)¹. I meddelandet redovisas de utmaningar som nätdesinformation medför för våra demokratier tillsammans med fem grupper av åtgärder som privata och offentliga aktörer kan vidta för att möta utmaningarna.

Denna rapport åtföljer det gemensamma meddelandet *Åtgärdsplan mot desinformation*². Här bedömer kommissionen de framsteg som gjorts med åtgärderna i meddelandet från april i år.

2. LÄGET FÖR ÅTGÄRDERNA

2.1 Ett mer transparent, tillförlitligt och ansvarstagande ekosystem online

2.1.1 Nätplattformarna ska agera snabbt och effektivt för att skydda användarna från desinformation

Den första uppsättningen åtgärder går ut på att skapa ett mer transparent, tillförlitligt och ansvarstagande ekosystem på nätet. Åtgärderna omfattar bl.a. följande: självreglering i form av en uppförandekod om desinformation för nätplattformarna och reklambranschen för att öka insynen och bättre skydda användarna; ett nytt, oberoende EU-nätverk av faktagranskare som ska fastställa gemensamma metoder, utbyta bästa praxis och nå största möjliga täckning i EU; främjande av frivilliga identifieringssystem på nätet för att öka informationskällornas spårbarhet och identifierbarhet; användning av EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont 2020 för att ta i bruk ny teknik som artificiell intelligens, blockkedjor och kognitiva algoritmer.

I maj 2018 sammankallade kommissionen flerpartsforumet om desinformation för att utforma självreglering i form av en uppförandekod om desinformation³. Forumet bestod av en arbetsgrupp med de största nätplattformarna, reklambranschen och de stora annonsörerna företrädna, samt en referensgrupp där medier, forskare och det civila samhället var representerade. Arbetsgruppen fick i uppdrag att utarbeta uppförandekoden, medan referensgruppen skulle ge råd och yttra sig om uppförandekoden. Uppförandekoden offentliggjordes den 26 september tillsammans med referensgruppens yttrande⁴.

Uppförandekoden består av en ingress, en portalparagraf och 15 åtaganden med kommentarer om kommissionens mål, detaljerna om åtagandenas omfattning och ändamål samt allmänt sammanhang. Åtagandena är uppställda efter fem områden:

1. Granskning av reklamplaceringar.
2. Politisk reklam och sakfrågebaserad reklam.
3. Tjänsternas integritet.
4. Egenmakt för konsumenterna.
5. Egenmakt för forskarna.

De som anslutit sig till uppförandekoden ska ange vilka av åtagandena de tänker följa, med tanke på hur relevanta de är för de varor eller tjänster som de tillhandahåller. Uppförandekoden omfattar också bilagor med de detaljerade policyer och åtgärder som parterna ska hålla sig till när de tillämpar uppförandekoden.

¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, *Bekämpande av desinformation online: en EU-strategi*, 26 april 2018, COM(2018) 236 final, finns på: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?qid=1543400927820&uri=CELEX:52018DC0236>.

² JOIN(2018) 36.

³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/meeting-multistakeholder-forum-disinformation>.

⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

Dessutom finns kompletterande åtaganden som parterna ska rapportera om, så att uppförandekodens genomförande, funktion och genomslag kan bedömas, med utgångspunkt i årliga självutvärderingar som ska granskas av en oberoende utomstående organisation som parterna väljer. Parterna åtar sig också att samarbeta med kommissionen vid bedömningen av uppförandekoden, bl.a. genom att på begäran lämna information och svara på frågor.

Den 16 oktober anslöt sig de första parterna formellt till uppförandekoden, angav vilka åtaganden de tänkte följa och angav relevant bästa praxis hos företagen och delmål för genomförandet av uppförandekoden i EU⁵. De första parterna är Facebook, Google, Twitter, Mozilla, branschorganisationen för nätplattformar (EDIMA) samt branschorganisationerna för reklam och annonsörer (EACA, IAB Europe, WFA och UBA)⁶.

Dessutom har Facebook, Google, Twitter och Mozilla redovisat ett antal specifika åtgärder som de kommer att vidta inför valet till Europaparlamentet våren 2019, särskilt i fråga om valets säkerhet och integritet.

Kommissionen anser att uppförandekoden är en lämplig utgångspunkt för att nå målen för uppförandekoden enligt meddelandet. Den anser också att uppförandekoden följer kommissionens principer för bättre självreglering och samreglering. De första parter som anslöt sig står för en stor andel av nyhetsspridningen på nätet.

Kommissionen betonar att uppförandekoden bör ses som ett första steg. Parterna måste nu se till att de policyer och åtgärder som de tagit fram genomförs kraftfullt, byggs ut och genomdrivs. Kommissionen anser att uppförandekoden bör genomföras fullständigt, effektivt och utan dröjsmål.

Kommissionen tänker i slutet av 2018 be parterna om aktuell information om vad de gjort för att genomföra uppförandekoden. Kommissionen har för avsikt att offentliggöra denna information i januari 2019.

Mellan januari och maj 2019 avser kommissionen dessutom att övervaka uppförandekoden särskilt för att kontrollera att verkningfulla policyer med särskild relevans för integriteten i valprocessen har trätt i funktion före valet till Europaparlamentet, närmare bestämt vad gäller centrala delar av uppförandekoden (granskning av reklamplaceringar, öppenhet kring politisk reklam, stängning av falska konton samt markering av nätrobotar). Plattformarna bör varje månad lämna fullständig information, bl.a. på särskild begäran av kommissionen, om hur de genomför sina åtaganden. Den informationen kommer också att offentliggöras.

I slutet av 2019 kommer kommissionen att helhetsutvärdera uppförandekodens första tolv månader. Om resultaten är otillfredsställande kan kommissionen föreslå ytterligare åtgärder, inbegripet lagstiftning.

Kommissionen kommer att be om bistånd från Erga, det oberoende nätverket av audiovisuella tillsynsorgan enligt direktivet om audiovisuella medietjänster, för att övervaka hur uppförandekoden genomförs i medlemsstaterna. Erga har unika förutsättningar för detta uppdrag tack vare medlemmarnas expertis och kompetens. Kommissionen kan också komma att be Europeiska audiovisuella observationsorganet om hjälp.

När kommissionen övervakar uppförandekoden planerar den att samla in följande uppgifter från parterna:

⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/online-platforms-advertisers-and-advertising-industry-present-commissioner-mariya-gabriel>.

⁶ Enligt uppförandekoden kan branschorganisationerna visserligen inte ingå några förpliktelser på sina medlemmars vägnar, men de åtar sig att göra sina medlemmar fullt medvetna om uppförandekoden och uppmanar dem att ansluta sig till den eller följa principerna i den.

A. Granskning av reklamplaceringar	
1. Policyer och rutiner ska finnas för att störa ut reklam och ekonomiska incitament för berörda beteenden.	<ul style="list-style-type: none"> • Antal konton som tagits bort för överträdelse av plattformens reklampolicy (t.ex. policy mot vilseledande uppgifter). • Policyer som fungerar för att ge låga betyg till webbplatser eller konton som sprider desinformation eller oriktig information (t.ex. klickbete). • Andel kontrakt mellan annonsörer och reklamnätverksföretag med varumärkesvårdande bestämmelser mot placering av reklam på desinformationswebbplatser. • Antal webbplatser som blockerats för att de duplicerat eller ”skrapat” material från andra webbplatser.
B. Politisk reklam och sakfrågebaserad reklam.	
2. All reklam ska vara tydligt särskiljbar från redaktionellt material.	<ul style="list-style-type: none"> • Annonser korrekt märkta som politisk reklam som andel av totalt antal politiska annonser. • Uppgifter om åtgärder som vidtagits för att se till att alla politiska annonser är korrekt märkta. • Antal politiska eller sakfrågebaserade annonser som tagits bort för att de inte följt plattformens riktlinjer om öppenhet kring politisk reklam.
3. Möjliggöra offentlig insyn i politisk reklam.	<ul style="list-style-type: none"> • Antal poster som lagts till i offentliga insynsregister. • Uppgifter om belopp från politiska partier, kandidater, kampanjer och stiftelser för politisk eller sakfrågebaserad reklam. • Policyer för kontroll av de politiska annonsleverantörernas identitet.
4. Utveckling av strategier för offentlighet och öppenhet kring sakfrågebaserad reklam.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om framstegen med detta åtagande.
C. Tjänsternas integritet.	
5. Införa tydliga policyer i fråga om identitet och missbruk av närobotar på tjänsterna.	<ul style="list-style-type: none"> • Antal identifierade aktiva falska konton. • Antal identifierade aktiva falska konton som tagits bort för att ha brutit mot plattformens policy. • Åtgärder för att garantera att alla närobotar tydligt markeras som närobotar. • Antal poster, bilder, videor eller kommentarer som åtgärdats för att ha brutit mot plattformens policy om missbruk av närobotar.
6. Införa policyer om vad som utgör otillåten	<ul style="list-style-type: none"> • Information om policyer om missbruk

användning av automatiska system.	<p>av nätrobotar, inklusive information om robotdrivna interaktioner.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal nätrobotar som avaktiverats för skadlig verksamhet i strid mot plattformarnas policy.
D. Egenmakt för konsumenterna	
7. Investera i produkter, teknik och program [...] för att hjälpa människor att fatta välgrundade beslut när de stöter på vad som kan vara falska nyheter på nätet.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om investeringar i sådana verktyg eller andra framsteg med detta åtagande. • Information om konsumenternas faktiska användning av sådana verktyg. • Information om samarbete med medieorganisationer och faktagranskare för att genomföra detta åtagande, inbegripet utveckling av indikatorer på tillförlitlighet. • Information om åtgärder för att göra faktagranskat material synligare och mer spritt.
8. Investera i tekniska sätt att i tillämpliga fall prioritera relevant, giltig och tillförlitlig information vid sökning, i newsfeeds och i andra automatiskt rangordnade distributionskanaler.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om framstegen med detta åtagande. • Information om samarbete med medieorganisationer och faktagranskare för att genomföra detta åtagande, inbegripet utveckling av indikatorer på tillförlitlighet.
9. Investera i funktioner och verktyg som gör det lättare att hitta olika perspektiv på ämnen av allmänt intresse.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om investeringar i sådana verktyg eller andra framsteg med detta åtagande. • Information om tillgången till och konsumenternas faktiska användning av sådana verktyg.
10. Partnerskap med det civila samhället, det allmänna, utbildningsinstitutioner och andra berörda parter för att stödja insatser som syftar till att förbättra kritiskt tänkande och mediekunskap i den digitala miljön.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om initiativ som parterna genomfört eller planerar, inbegripet täckningen i medlemsstaterna.
11. Främja spridningen på marknaden av verktyg som hjälper konsumenterna att förstå varför de ser en viss annons.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om konsumenternas faktiska användning av sådana verktyg.
E. Egenmakt för forskarna	
12. Stödja oberoende, seriösa satsningar på att spåra desinformation och förstå dess inverkan.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om samarbete med faktagranskare och forskare, inbegripet gemensamma register.
13. Inte förbjuda eller motverka seriösa efterforskningar av desinformation och politisk reklam på plattformarna.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om policyer för att genomföra detta åtagande.
14. Uppmuntra forskning om desinformation och politisk reklam.	<ul style="list-style-type: none"> • Information om policyer för att genomföra detta åtagande.
15. Sammankalla ett årligt evenemang för att främja diskussioner mellan forskare,	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport om detta årliga evenemang.

Information bör lämnas för varje enskild medlemsstat så att brister och variationer i kodens genomförande och genomslag kan bedömas i hela unionen.

Kommissionen instämmer i uppförandekodens formulering att eftersom parterna har olika verksamhet, syften, teknik och målgrupper möjliggör uppförandekoden olika sätt att följa andemeningen i bestämmelserna i uppförandekoden. Den information som parterna lämnar bör därför återspegla särdragen i deras tjänster.

Det är också viktigt att göra en avvägning mellan yttrandefriheten och medborgarnas behov av att bli korrekt informerade. I detta sammanhang måste man ha i åtanke att desinformation mycket ofta inte kan betraktas som olagligt material, men när den gör det (t.ex. som ärekränkning eller hets mot folkgrupp) blir den också föremål för särskilda rättsmedel enligt EU-rätten eller nationell rätt (t.ex. avlägsnande av material), och det genomslaget kan kanske också vara mätbart. Uppförandekoden tar upp en rad mål i anslutning till desinformation, varav några är mätbara som öppenhet kring politisk reklam och åtgärder för att minska antalet falska konton, medan andra, t.ex. konsumentmakt, som kan genomföras på ett sätt som inte alltid är mätbart. Helhetsbedömningen av uppförandekoden kommer därför naturligt nog att bygga på både kvalitativa och kvantitativa uppgifter.

2.1.2 Stärkt faktaagranskning, kollektiv kunskap och övervakningskapacitet avseende desinformation

Kommissionen åtog sig att som ett första steg stödja inrättandet av ett oberoende europeiskt nätverk av faktaagranskare. Som ett andra steg åtog sig kommissionen att starta en säker europeisk nätplattform om desinformation, som erbjuder analysverktyg och gränsöverskridande datainsamling, bl.a. öppna data från hela EU och användningsdata från nätplattformar, för att underlätta spårning och analys av källor till och spridning av desinformation.

Kommissionen anordnade 2018 en serie tekniska workshoppar med faktaagranskare. Den valde ut relevanta projekt i forsknings- och innovationsprogrammet Horisont 2020. Dessutom anordnade kommissionen, i samarbete med Europaparlamentet, en konferens om faktaagranskning inför valet till Europaparlamentet⁷.

Dessa åtgärder har bidragit till

- kartläggning och uppbyggnad av nätverk mellan oberoende faktaagranskarorganisationer i medlemsstaterna,
- kartläggning av vilka verktyg och tjänster som är väsentliga och kan förbättra faktakontrollen och dess genomslag (t.ex. uppgifter från Eurostat, översättningsverktyg, automatisk ström av faktaagranskning från de relevanta faktaagranskningensorganisationerna),
- kartläggning av yrkesetiska krav i fråga om oberoende faktaagranskning, och
- tillhandahållande av stöd i form av verktyg och infrastruktur till faktaagranskningensorganisationer.

Närmare bestämt valdes stödåtgärden **SOMA** (*Social Observatory for Disinformation and Social Media Analysis*)⁸ ut inom programmet Horisont 2020 för att samla en tvärvetenskaplig

⁷ <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180920IPR14065/fact-checking-in-the-eu>.

⁸ www.disinfoobservatory.org.

grupp med bl.a. faktagranskare och akademiska forskare och förbättra upptäckt och analyskapacitet och få en bättre förståelse av olika typer av desinformationshot. För detta ändamål ska SOMA, som startade den 1 november 2018, tillhandahålla it-pilotinfrastruktur.

Som förberedelse inför det andra steget föreslog kommissionen som en del av arbetsprogrammet 2019 för Fonden för ett sammanlänkat Europa att det skulle inrättas ny digital infrastruktur för en europeisk plattform om desinformation. Infrastrukturen bör öka samarbetet mellan faktagranskare och akademiska forskare och säkerställa full täckning av EU:s territorium och underlätta uppbyggnaden och sammankopplingen av relevanta nationella organisationer.

Kommissionens åtgärder har ökat intresset för faktagranskning i Europa. Nätplattformar, medier och faktagranskare planerar projekt inför valet till Europaparlamentet.

Exempelvis håller nätverket *International Fact-checking Network* (IFCN) på att bygga upp en allians av europeiska faktagranskare som ska bidra till ett projekt inför Europaparlamentsvalet. Ett liknande projekt planeras av Europeiska radiounionen (EBU), som representerar public service-företag. Nätplattformar som Google och Facebook har visat intresse för att samarbeta med sådana projekt. SOMA är avsett att främja samarbetet mellan dessa initiativ och öka deras effektivitet och verkan.

Projektet bör verka enligt etablerad, vedertagen yrkesetik (t.ex. IFCN:s principer, forskningsetik och pressetiska normer). Deltagarna bör dessutom arbeta helt oberoende, fria från offentliga ingrepp och i enlighet med regler som fastställts av de deltagande organisationerna.

Dagens faktagranskning har dock inte tillräcklig geografisk täckning och saknar kapacitet att hålla jämna steg med den ökande volymen av nyheter på nätet. Exempelvis täcker nätverket IFCN för närvarande bara tolv medlemsstater. EBU:s nätverk för faktagranskning täcker visserligen hela Europa, men betjänar bara EBU:s medlemmar. Faktagranskningen är dessutom ofta mycket begränsad och rör bara kontroll av nätmaterialets sanningshalt, utan att desinformationens källor och mönster analyseras.

Den digitala infrastruktur som finansieras genom Fonden för ett sammanlänkat Europa bör tillhandahålla infrastruktur för att underlätta nätverksskapande och gränsöverskridande informationsutbyte mellan faktagranskare och akademiska forskare, men för att resurseffektivt och verkningsfullt slå tillbaka mot desinformationshotet krävs en förstärkning av upptäcks- och analyskapaciteten på grundval av närmare kunskap om den lokala informationsmiljön. Det finns därför behov av att utveckla tvärvetenskapliga grupper av faktagranskare och akademiska forskare på nationell nivå, vilket kommer att kräva medlemsstaternas aktiva samarbete.

2.1.3. Främja ansvarstagande på nätet

För att stärka förtroendet och ansvarstagandet på nätet har kommissionen åtagit sig att främja frivilliga nätbaserade system som gör det möjligt att identifiera informationskällor med hjälp av betrodd elektronisk identifiering och autentisering.

För detta ändamål vände sig kommissionen till det nätverk som inrättats enligt förordningen om elektronisk identifiering och betrodda tjänster (e-IDA-förordningen) och inledde diskussionen om hur man kan göra framsteg på det här området vid nätverkets tionde möte den 11 juli 2018.

Kommissionen har också vänt sig till Horisont 2020-projektet **Co-inform**, vars mål är att skapa ett användarvänligt verktyg genom medskapande för att se till att beslutsfattare, faktagranskare och enskilda bidrar till att göra tekniken för upptäckt av desinformation effektivare. Projektet involverar akademiska forskare, teknikföretag och faktagranskare från ett antal medlemsstater. Det ska undersöka användningen av betrodd identifiering och autentisering, enligt e-IDA-förordningen, för identifiering av informationskällor för att testa tillvägagångssättet i verktygen.

Projektet bör stödja e-IDA-nätverket i dess strävan att främja frivilligt införande av e-IDA-verktyg och tjänster för säker identifiering och autentisering av informationskällor (webbplatser och fysiska och juridiska personer).

Under dialogen mellan kommissionen och medlemsstaterna 2018 ökade medvetenheten om hur e-IDA-verktyg och tjänster kan användas för att motverka desinformation genom ökat ansvarsutkrävande och främjande av ett mer ansvarstagande beteende på nätet. Kommissionen kommer att fortsätta att samarbeta med e-IDA-nätverket och nätplattformarna för att främja utveckling och frivillig användning av system för säker identifiering av informationskällor på grundval av högsta tänkbara krav på säkerhet och integritet, eventuellt med hjälp av verifierade pseudonymer.

2.1.4. Ny teknik

Kommissionen har åtagit sig att helt och fullt utnyttja Horisont 2020 för att sätta in ny teknik och undersöka möjligheten att ytterligare stödja verktyg mot desinformation, snabbare få ut innovation med stor genomslagskraft på marknaden och uppmuntra partnerskap mellan forskare och företag.

Kommissionen började 2013 finansiera de första forsknings- och innovationsåtgärderna för utveckling av ny teknik som kan hjälpa till att bedöma sanningshalten i material på nätet. Projekt som **SocialSensor** och **Reveal** har varit föregångare på området och tagit fram verktyg som nu används av stora nyhetsförmedlare och icke-statliga organisationer.

Just nu drivs inom Europeiska forskningsrådet (EFR) och Horisont 2020 flera åtgärder för att förbättra kunskaperna om nätdesinformation och ta fram nya verktyg för kontroll av materialet. EFR-projekten **Comprop** och **Botfind** studerar hur robotsystem för spridning och styrning av propaganda påverkar det offentliga samtalet i Europa. EFR-projektet **Debunker** anlägger en teoretisk infallsvinkel på problemet med missuppfattningar i samhällsfrågor i den europeiska befolkningen och möjliga strategier för att minska effekterna av det.

Horisont 2020-projektet **Invid** utvecklar verktyg för kontroll av audiovisuellt material. Dessa verktyg är särskilt viktiga eftersom tekniken för manipulation av video (*deep fakes*) blir allt lättare att få tag i och använda. Ett annat Horisont 2020-projekt, **Fandango**, inriktas på lösningar som hjälper traditionella medier att lättare upptäcka falska budskap på internet.

Eftersom informationstekniken och desinformation på nätet utvecklas snabbt, har kommissionen beslutat att intensifiera sina insatser. Den har valt ut fyra nya forsknings- och innovationsåtgärder som får cirka 10 miljoner euro i EU-bidrag. De utvalda åtgärderna är Eunomia (lösning med öppen källkod för att identifiera informationskällor), SocialTruth (distribuerat ekosystem som ger enkel tillgång till olika verifieringstjänster), Provenance (lösning utan mellanhänder för verifiering av digitalt material) samt WeVerify (verifiering av material enligt ett deltagarbaserat upplägg). De nya projekten går ut på att ta fram tjänster för grupper som aktivt bekämpar desinformation på nätet.

I förslaget till nästa forskningsprogram, Horisont Europa⁹, vill kommissionen dessutom satsa på

- att skydda den demokratiska och ekonomiska stabiliteten genom att ta fram nya verktyg för att bekämpa desinformation på nätet,
- att bättre förstå hur pressetiska krav och användarskapat material fungerar i ett hyperuppkopplat samhälle, och
- att stödja nästa generations internettillämpningar och -tjänster, inbegripet immersiva, tillförlitliga medier, sociala medier och sociala nätverk.

2. Säkra och motståndskraftiga valprocesser

Den andra gruppen åtgärder inriktas på manipulation och desinformation under valprocessen. För säkra och motståndskraftiga valprocesser föreslogs i meddelandet att en kontinuerlig dialog skulle inledas för att stödja medlemsstaterna i hanteringen av risker för den demokratiska valprocessen på grund av cyberattacker och desinformation, särskilt inför valet till Europaparlamentet 2019.

Därför inledde kommissionen 2018 en konstruktiv dialog med medlemsstaterna. Detta omfattade en inledande diskussion vid konferensen om bästa valpraxis den 25–26 april 2018, där också ett antal valkommissioner och samarbetsgruppen för nät- och informationssäkerhet (NIS) medverkade.

Med utgångspunkt i inläggen från de myndigheter som svarar för genomförandet av nät- och informationssäkerhetsdirektivet¹⁰ och med stöd av kommissionen och Europeiska unionens byrå för nät- och informationssäkerhet (Enisa) lade samarbetsgruppen i juli 2018 fram ett kompendium om cybersäkerhet och valteknik¹¹. Kompendiet är praktiskt upplagt och inriktat på specifika hot med exempel på hur valkommissionerna kan hantera riskerna för val och cybersäkerhet.

Högnivåkonferensen om valmanipulation i dataåldern och motståndskraft mot cyberhot¹² ägde rum den 15–16 oktober 2018 i Bryssel. Konferensen förmedlade bättre kunskaper om cybersäkerhet och val, och var ett tillfälle för valkommissionerna och myndigheterna med ansvar för nät- och informationssäkerhet att diskutera eventuella nästa steg i fråga om säkerhetsåtgärder inför nästa val till Europaparlamentet.

Kommissionen bjöd in en rad berörda parter för att diskutera demokrati i Europa, inbegripet motståndskraftiga valprocesser och öppen demokratisk debatt, vid det årliga kollokviet om grundläggande rättigheter den 26–27 november i Bryssel. Flera hundra deltagare anslöt, däribland nationella och europeiska politiska beslutsfattare, internationella organisationer, civilsamhällesorganisationer samt företrädare för medier och sociala medier, näringsliv och utbildning. Nya sätt att främja en fri, öppen och sund demokratisk delaktighet togs upp.

Kommissionen kommer att följa upp kollokviets slutsatser¹³ bl.a. inom de nationella och europeiska valsamarbetsnätverk som håller på att byggas upp som ett led i kommissionens

⁹ COM(2018) 435.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/1148 av den 6 juli 2016 om åtgärder för en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverks- och informationssystem i hela unionen.

¹¹ CG Publication 03/2018, *Compendium on cyber security of election technology*. Finns på: http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=53645.

¹² https://ec.europa.eu/epsc/events/election-interference-digital-age-building-resilience-cyber-enabled-threats_en.

¹³ Uppföljningen ska inriktas på de frågor där enighet rådde, exempelvis huruvida befintliga nationella regler om öppenhet kring politisk reklam är tillräckliga för nätets behov.

valpaket från september 2018¹⁴. De nationella valnätverket ska sammanföra de myndigheter som ansvarar för valen med andra myndigheter, t.ex. medietillsynsmyndigheter, dataskyddsmyndigheter och cybersäkerhetsmyndigheter. Det europeiska nätverket ska stödja utbyte av information och bästa praxis mellan medlemsstaterna och EU:s organ, och ska sammanträffa för första gången i januari 2019.

Kommissionens verksamhet under 2018 har befast dialogen mellan kommissionen och medlemsstaterna, skapat medvetenhet och stärkt förmågan att hantera risker för den demokratiska valprocessen på grund av cyberattacker och desinformation.

2.3 Främjande av utbildning och mediekompetens

Den tredje gruppen av åtgärder handlar om att främja utbildning och mediekompetens. Att vi under hela livet utvecklar kritiskt tänkande och digital kompetens är avgörande för att göra våra samhällen mer motståndskraftiga mot desinformation. I meddelandet föreslogs nya åtgärder på detta område, bl.a. stöd till läromaterial som oberoende faktagranskare och civilsamhällets organisationer erbjuder skolor och lärare, en europeisk vecka för mediekompetens, eventuellt införande av mediekompetens i de kriterier som OECD använder i sina internationella studerandejämförelser samt ytterligare stöd till pågående initiativ om digital kompetens, utbildning och praktikutbildning.

Sedan meddelandet antogs har de som anslutit sig till uppförandekoden om desinformation åtagit sig att samarbeta med det civila samhället, det allmänna, utbildningsinstitutionerna och andra berörda parter för att stödja insatser som syftar till att förbättra kritiskt tänkande och digital mediekompetens, t.ex. genom utbildning och verktyg för att hjälpa användarna att identifiera desinformation.

I juni 2018 diskuterade kommissionen, de nationella myndigheterna och de berörda parterna i expertgruppen för mediekompetens möjligheten att anordna en europeisk vecka för mediekompetens 2019 för att öka medvetenheten om desinformation. Den europeiska veckan bör omfatta både evenemang och initiativ på EU-nivå och nationella evenemang (workshoppar, öppet hus på nyhetsredaktioner och praktiska kurser om hur man använder sociala medier) för att ge en multiplikatoreffekt. Parter från Safer Internet och koalitionen för digital kompetens och digitala arbetstillfällen bör också involveras i den europeiska veckan, för att skapa samdriftsfördelar med de initiativen. Veckan bör särskilt fokusera på att bemöta desinformation inför valet till Europaparlamentet 2019.

Kommissionen har medfinansierat Safer Internet-centrumen i medlemsstaterna för att föra ut budskapet från kampanjen #SaferInternet4EU, som ska öka medvetenheten om mediekompetens, informera föräldrar och yrkesverksamma om nätets möjligheter och risker och främja en positiv medieanvändning hos barn och ungdomar. Kampanjen verkar bl.a. för att nätanvändare ska kunna känna igen partiskhet, vinklingar och felaktig information¹⁵.

I den nya versionen av direktivet om audiovisuella medietjänster, som rådet godkände den 6 november 2018, understryks vikten av mediekompetens, medan medlemsstaterna blir rättsligt skyldiga att främja och vidta åtgärder för utveckling av mediekompetens (artikel 33a). Med tanke på den stora betydelse som videodelningsplattformar har för att sprida audiovisuellt material och det därav följande samhällsansvaret blir de plattformarna enligt det reviderade

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-cybersecurity-elections-recommendation-5949_en.pdf.

¹⁵ Regelbundna uppdateringar, resurser och evenemang för ett säkrare internet i medlemsstaterna finns på: www.betterinternetforkids.eu.

direktivet skyldiga att hålla sig med verkningsfulla åtgärder och verktyg för mediekompetens och öka användarnas medvetenhet om dessa åtgärder och verktyg (artikel 28b.3 j). Bestämmelserna medför nya regler för medlemsstaterna och videodelningsplattformarna om mediekompetens och leder till ett nytt samregleringssystem med ökat samarbete mellan näringslivet, det civila samhället, medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna.

Enligt direktivet ska medlemsstaterna rapportera till kommissionen om hur de genomför sina planer för mediekompetens. Kommissionen ska i samråd med kontaktkommittén utfärda riktlinjer om vad som ingår i denna rapporteringsskyldighet.

De nationella audiovisuella tillsynsmyndigheterna har också arbetat inom Erga (kommissionens expertgrupp för audiovisuella tillsynsmyndigheter) om mediepluralism, i fråga om bl.a. opinionsundersökningar, politiska kampanjer och balanserad och opartisk mediebevakning av val.

Dessutom fortsatte kommissionen under 2018 diskussionerna med OECD om möjligheten att ta med mediekompetens i de kriterier som OECD använder i sina jämförelser, särskilt nästa frågeformulär för Pisa 2021 (*Programme of international student assessment*). OECD visade sig öppet för kommissionens förslag att ta med desinformation och fejknyheter på nätet som en del av frågeformuläret om IKT-kompetens, som är ett av underlagen till översynen av Pisa bedömningskriterier. OECD håller nu på att finslipa frågeformuläret med utkast till frågor som ska testas 2019.

När det gäller digital kompetens har 23 nationella koalitioner, som skapats sedan koalitionen för digital kompetens och digitala arbetstillfällen startade i december 2016, erbjudit ett stort antal verksamheter som utbildning på nätet och på plats, medvetandehöjande åtgärder och certifiering för européer som vill förbättra sin digitala kompetens.

I oktober 2018 presenterade styrelsen för koalitionen för digital kompetens och digitala arbetstillfällen, som tillträdde i september 2017, sina prioriteringar för de kommande månaderna, som bl.a. omfattar främjande och utnyttjande av befintliga verktyg för att stödja digital kompetens för alla och bygga ut EU:s kodvecka¹⁶ så att den 2020 når ut till minst 50 % av alla skolor i EU.

2.4. Stöd till kvalitetsjournalistik som ett grundläggande inslag i ett demokratiskt samhälle

Den fjärde gruppen åtgärder går ut på att stödja kvalitetsjournalistik som ett grundläggande inslag i ett demokratiskt samhälle. Nyhetsmedier och journalistik av hög kvalitet kan avslöja och försvaga desinformationen och ge allmänheten information av hög kvalitet ur flera olika perspektiv. I meddelandet föreslogs att insynen i och förutsägbarheten för reglerna om statligt stöd till medier skulle ökas genom ett nätregister över beslut. I meddelandet föreslogs också att en ansökningsomgång skulle hållas 2018 för produktion och spridning av kvalitetsnyheter om EU-frågor genom datadrivna nyhetsmedier och att ökad finansiering skulle övervägas till initiativ för att främja mediefrihet och mediepluralism och modernisering av nyhetsredaktionerna.

Efter meddelandet har kommissionen lagt ut ett nätregister över regler om statligt stöd och prejudikat på sin webbplats¹⁷. Där finns hänvisningar till regler om statligt stöd, relevanta

¹⁶ EU:s kodvecka är ett gräsrotsinitiativ som har som mål att lära ut kodning och digital kompetens till alla på ett roligt och medryckande sätt: <https://codeweek.eu/>.

¹⁷ http://ec.europa.eu/competition/sectors/media/overview_en.html#disinformation.

kommissionsbeslut om stöd till public service-verksamhet och presstödd. Dessutom länkas till kommentarer i kommissionens nyhetsbrev om konkurrenspolitik. Aktuell information om medlemsstaternas stöd på dessa områden finns i öppenhetsregistret¹⁸.

Den 26 juni 2018 utlyste kommissionen dessutom en ansökningsomgång för omkring 1.9 miljoner euro för produktion och spridning av kvalitetsnyheter om EU-frågor genom datadrivna nyhetsmedier. Ansökningsomgången avslutades den 25 september, och fyra projektförslag kom in. Förslagen håller på att bedömas, och enligt planerna ska de projekt som får bidrag starta under första kvartalet 2019.

Förutom de FoU-projekt som nämns i avsnitt 2.1.4 innehåller arbetsprogrammet för 2020 i ramprogrammet Horisont 2020 ytterligare investeringar i innovationsprojekt för att välja ut, lansera och fostra idéer om innovativa tjänster och verktyg som bidrar till modernisering av nyhetsredaktionerna.

För att stabilisera åtgärderna för journalistik av hög kvalitet, mediefrihet, mediepluralism och mediekompetens föreslår kommissionen en särskild budget i nästa fleråriga budgetram (2021-2027, Kreativa Europa, övergripande programområde). Detta bör göra det möjligt att hantera de strukturella förändringar som mediesektorn står inför genom att främja och övervaka ett mångsidigt och pluralistiskt medielandskap.

När det gäller mediefrihet, kvalitetsnyhetsmedier och kvalitetsjournalistik har kommissionen bidragit till verksamheten vid det europeiska centrumet för press- och mediefrihet¹⁹. Under 2018 arbetade centrumet främst med att stödja grävande journalister genom bidrag till gränsöverskridande grävande journalistik. I juni 2018 valde en oberoende jury ut 12 projekt inom grävande journalistik för finansiering under den första omgången av fonden IJ4EU.

Med medel från Europaparlamentets har dessutom tre förslagsomgångar för pilotprojekt utlysts för att stödja projekt på följande områden:

- Ett utbytesprogram för mediefolk.
- Ett praktikantprogram för journalister verksamma i minoritetsspråksmedier.
- Ett projekt för att kartlägga och stödja medieråd.

Slutligen har Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter fortsatt sitt arbete på en verktygslåda för mediefolk, som är en webbaserad plattform för kapacitetsuppbyggnad med material som utvecklats av privata medier för att hjälpa journalister att producera kvalitetsnyheter.

2.5 Motverka interna och externa desinformationshot genom strategisk kommunikation

I enlighet med meddelandet har kommissionen arbetat för att internt samordna sina kommunikationsinsatser som syftar till att bekämpa desinformation. Därför har den upprättat ett internt nätverk mot desinformation som har som främsta syfte att se till att kommissionens avdelningar blir bättre på att upptäcka skadliga budskap, fostra en kultur av faktagranskning,

¹⁸ <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public/search/home?lang=en>.

¹⁹ Centrumet ligger i Leipzig och har som främsta mål att ena Europas splittrade mediefrihetskretsar och åtgärda kränkningar av mediefriheten i och utanför EU:s medlemsländer. Centrumet ger praktisk hjälp till journalister som behöver det och samarbetar med partner för att öka medvetenheten om frågor kring mediefrihet i EU och i kandidatländerna. Centrumets partner ger stöd till och övervakar mediefriheten i EU och i kandidatländerna.

lämna snabba svar och stärka ett mer verkningsfullt positivt budskap²⁰. Kommissionen stärkte samarbetet med Europaparlamentet och arbetsgruppen för strategisk kommunikation i öst genom ett trepartsforum som syftar till att omsätta institutionernas satsningar mot desinformation i praktiken inför valet till Europaparlamentet 2019.

3. SAMMANFATTNING

Totalt sett har åtgärderna i meddelandet genomförts eller inletts under 2018. Nätplattformarna och reklambranschen har enats om en uppförandekod för att öka öppenheten på internet och skydda konsumenterna, särskilt inför valet till Europaparlamentet 2019. Ett nätverk av faktagranskare håller på att byggas upp, och det kommer att öka kapaciteten att spåra upp och vederlägga falska berättelser. Kommissionen kommer att underlätta deras arbete genom att tillhandahålla nödvändig infrastruktur, men ska inte gripa in i deras arbete. De berörda parterna bör kunna få stöd genom ett antal forsknings- och innovationsverktyg för att identifiera och ta itu med desinformation, medan konsumenterna torde gynnas genom stärkt ansvarsutkrävande för informationskällorna på nätet. Medvetenheten har ökat i alla medlemsstater om att den demokratiska processen måste skyddas mot cyberhot. Detta kompletteras med fortsatta insatser på EU-nivå och nationell nivå för att öka mediekompetensen och ge användarna, särskilt de yngre, egenmakt och stärka det kritiska tänkandet. Stöd till kvalitetsjournalistik bör också bidra till att försvaga desinformationen och ge allmänheten information av hög kvalitet ur flera olika perspektiv.

Kommissionen kommer att uppmärksamt övervaka genomförandet av de pågående åtgärder som tas upp i denna rapport, särskilt uppförandekoden om desinformation, och fortsätta att bedöma om ytterligare åtgärder, inbegripet lagstiftning, behövs.

²⁰ I nätverket ingår också kommissionens representationskontor i medlemsstaterna.